

**התאחדות הסטודנטים
והסטודנטיות בישראל**
ازحاد الطلاب والطالبات في اسرائيل
NATIONAL UNION OF ISRAELI STUDENTS

חוברת השוואת נתונים בין מוסדות שנה"ל תשע"ה

ספטמבר 2015

התאחדות הסטודנטים הארצית

האומנים 7, תל אביב

טלפון : 03-6093330

פקס : 03-6093331

www.nuis.co.il

office@nuis.co.il

תוכן העניינים

2.....	תוכן העניינים
3.....	מבוא
4.....	1. עלויות הרשמה
5.....	2. תשלומים נלווים
7.....	3. תשלום שכר הלימוד
7.....	4. עלויות נוספות
9.....	5. עלויות שירותי צילום
10.....	6. שירותי מזון ומשקאות
12.....	7. מעונות סטודנטים
13.....	8. נציגות סטודנטים
14.....	9. ועדות משמעת
15.....	10. מבחנים וציונים
17.....	11. יציאה לשירותים במהלך מבחנים
18.....	12. סקרי הוראה
19.....	13. לקויות למידה
20.....	14. נקודות זכות בגין מעורבות חברתית
20.....	15. נגישות פיזית
22.....	16. חוגים וספורט
22.....	17. מלגות
22.....	18. פעילות חברתית בקמפוס
23.....	19. מבנה אגודת הסטודנטים
23.....	20. תקציב ושכר
24.....	21. שירותי האגודה

מבוא

1. רקע

חוברת זו מרכזת נתונים שנמסרו ממגוון מוסדות אקדמיים ואגודות סטודנטים במגוון תחומים. האינדיקטורים המרכיבים את ההשוואה נבחרו לאחר עבודה מקיפה ותוך הטמעת הערות והארות שהתקבלו מהאגודות ומהמוסדות לאורך השנים, וזאת במטרה לספק תמונה מפורטת ככל האפשר בתחומים הנבדקים. מטרתה של חוברת זו היא לסכם את הנתונים שסופקו תוך ניתוח השוואתי בסיסי, באופן שיאפשר לאגודות ולמוסדות השונים להעריך את מצבם ביחס לאחרים.

בנוסף, ובתחומים רלוונטיים, מספקת חוברת זו אף רקע כללי בנושאים שונים – וזאת כדי להבהיר התפתחויות רלוונטיות בתחום, כמו גם את החובות והזכויות של הצדדים בתהליכים השונים. ככלל, מטרת החוברת היא לתת לשחקנים הרלוונטיים כלים שיאפשרו את שיפור שירותי הרווחה והתנאים האקדמיים הנוכחיים – ושהכלי יהווה בסיס לשיח פורה ומעמיק בנושאים רלוונטיים, תוך עידוד תהליכי למידה הדדית המבוססת על Best practice הנובעים משיתוף פעולה רציף ומתמשך בין המוסדות.

2. מתודולוגיה

כפי שזכר קודם, לכלל אגודות הסטודנטים נשלח קובץ אקסל מפורט ובקשה למלאו בהתאם למידע העדכני והמהימן ביותר שנמצא בידיהם. 32 מוסדות ואגודות החזירו את הטפסים עם תשובות חלקיות או מלאות – ותשובות אלה רוכזו בחודשים האחרונים לכדי מסמך זה. כמו כן, נוצר קובץ אקסל המרכז את כל הנתונים שסופקו בחלוקה לקטגוריות – וזאת כדי לאפשר למי שמעוניין בכך לעיין במידע המלא שעליו מבוסס דו"ח זה.

האגודות שהשיבו הן אלו שבמכללת אוהלו, אוניברסיטת בן גוריון, אוניברסיטת בר אילן, אוניברסיטת חיפה, אוניברסיטת תל אביב, אורנים, אפקה, אריאל, בית ברל, אוניברסיטת בן גוריון – קמפוס אילת, האוניברסיטה העברית, המרכז הבינתחומי, מכללת הדסה, האוניברסיטה הפתוחה, מכון וינגייט, ויצו חיפה, המכללה הטכנולוגית ב"ש, מכללת כנרת, מכון לב, האקדמיה למזיקה ולמחול בירושלים, מכללת אשקלון, מכללת צפת, האקדמית תל אביב-יפו, מכללת תל חי, מכללת נתניה, המכללה האקדמית למשפט ולעסקים, סמינר הקיבוצים, ספיר, הקריה האקדמית אונו, רופין, שנקר, שערי משפט ומכללת עזריאלי להנדסה. כפי שעולה מרשימות אלה, מוסדות ואגודות רבים בחרו שלא להשיב – ושיתוף פעולה חלקי זה הביא לכך שהתמונה ההשוואתית בחוברת אינה מלאה.

במידה ונפלה טעות במסך, נשמח לעדכון בהקדם האפשרית באמצעות כתובת המייל: researchco@nuis.co.il.

1. עלויות הרשמה

1.1. רקע

סעיף 10 בחוק זכויות הסטודנט התשס"ז-2007 קובע כי "הרישום ללימודים יהיה תמורת דמי רישום אחידים שלא יעלו על 350 שקלים חדשים; הסכום האמור בסעיף זה יהיה צמוד למדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה במועדים שיקבע השר בתקנות, ויפורסם על ידי המוסדות".¹ הצמדת הסכום למדד מעלה שנוון להיותן לגבות 422 ₪ לכל היותר.

1.2. דמי רישום לתואר ראשון

לא כל המוסדות האקדמיים לגביהם יש נתונים עומדים בתנאי חוק זכויות הסטודנט. כך, אוניברסיטת בר אילן גובה 459 ₪ דמי רישום, האקדמית תל אביב יפו גובה 495 ₪ דמי רישום, והמרכז האקדמי ויצו חיפה גובה בין 400 ל-750 ₪ דמי הרשמה – כאשר במחלקות לארכיטקטורה, תקשורת חזותית ובמחלקה לעיצוב אופנה גובים את הקצה המקסימלי מוטוח זה. עם זאת, אלו הם היוצאים מן הכלל ורוב המוסדות שהתקבלו נתונים לגביהם עומדים בתנאי החוק.

עם זאת, לא ניתן להתעלם מ"ערכות ההרשמה" שחלק מהמוסדות מציעים ואף מחייבים בקנייתן בהרשמה לא אינטרנטית. זוהי אינה הנורמה, אך באוניברסיטת בן גוריון, למשל, עלות ערכת הרשמה שכזו הינה 105 ₪, מה שמייקר את עלות ההרשמה למוסד אל 512 ₪ - מעבר לסף הקבוע בחוק. אוניברסיטת בר אילן ואוניברסיטת חיפה גובות 45 ₪ עבור ערכת ההרשמה, מה שמקפיץ את עלות ההרשמה ל-504 ₪ ו-459 ₪ (בהתאמה).

למרות זאת, ממוצע דמי ההרשמה (כולל ערכה) במוסדות השונים נמוך מהסכום המקסימלי, ועומד על כ-380 ₪. החציון מעט גבוה יותר, ועומד על 400 ₪. נתון זה נובע, בין השאר, מהעובדה שמכללות בלתי מתוקצבות גובות דמי רישום בהתאם למגבלות החוק, למרות העדר חובה לעשות כן.

תלמידי תואר שני משלמים דמי הרשמה זהים לתלמידי תואר ראשון בכל המקומות מלבד אוניברסיטת בר אילן, בה הם משלמים 414 ₪ לעומת 407 ₪ דמי רישום לתואר ראשון. במכללה האקדמית תל אביב – יפו ישנה הנחה של 100 ₪ בדמי הרישום לתואר שני לבוגרי תואר ראשון מהמכללה.

להלן טבלה מרכזת של מוסדות נבחרים:

מוסד	דמי רישום לתואר ראשון	רישום באיחור	ערכת הרשמה	סה"כ (ללא איחור)
אונ' תל-אביב	414 ₪	414 ₪	-	414 ₪
אורנים	300 ₪	300 ₪	-	300 ₪
אקדמית ת"א-יפו	495 ₪	495 ₪	-	495 ₪

¹ [חוק זכויות הסטודנט](#), התשס"ז-2007.

אונ' בן-גוריון	407 ₪	407 ₪	459 ₪ באינטרנט	45 ₪	459-512 ש"ח ₪
אונ' חיפה	414 ₪	414 ₪	414 ₪	45 ₪ - פיזי	459 ₪
קריה אקדמית אונו	400 ₪	400 ₪	400 ₪	-	400 ₪

1.3. נהלי הרשמה וקבלה למוסד

למרות תנאי הסף הברורים, מוסדות רבים אינם מתחייבים לזמן מקסימלי להחזרת תשובה למועמדים. מתוך 17 מוסדות שקיימים לגביהם נתונים, שבעה אינם מתחייבים על מועד כלשהו להחזרת תשובה למועמד. למרות העדר ההתחייבות, רוב המוסדות דורשים התחייבות ו/או תשלום מקדמה תוך כשבועיים עד חודש מקבלת ההודעה בדבר הקבלה. מאחר שהחזרת המקדמה עשויה להיות תלויה במועד קבלת ההודעה ממוסד אחר, נוצר מצב שאינו אידיאלי עבור שני הצדדים: המועמד עלול להיאלץ לסכן את כספו או את מקומו במוסד לימודים בשל המתנה לתשובה ממוסד אחר, ואילו המוסדות מתקשים לסגור את רשימת התלמידים הסופית בשל התלבטויות המועמדים, והעובדה שהם אף עשויים להפר התחייבות אם וכאשר יקבלו תשובה חיובית ממוסד נחשק יותר.

2. תשלומים נלווים

2.1 רקע

תשלומים נלווים הם למעשה כלל התשלומים אותם גובה המוסד שאינם לטובת שכר לימוד (ומטרות אקדמיות אחרות), ומטרתם לאפשר למוסד לכלכל את העניינים עליהם הוא אינו מתוקצב על ידי המדינה. גביית התשלומים הנלווים מתבצעת במסגרת גביית תשלומי שכר הלימוד, כאשר המוסד מצרפם בדמות דמי שמירה ורווחה אל שובר התשלומים הנשלח לסטודנט. על פי הדוחות הרלוונטיים לנושא, אין הגבלה על גובה התשלומים הנלווים. כמו כן, על פי ההנחיות, תשלומים נלווים שאינם דמי אבטחה הינם וולונטריים ולסטודנט הזכות לבחור לא לשלם.

עבור מוסדות אקדמיים מתוקצבים, גביית התשלומים הנלווים צריכה להתבצע בהתאם לכתוב בדו"ח ועדת מלץ (1996),² הוא הדו"ח המקובל לכלל ענייני גביית שכר הלימוד, אשר עבר בהחלטת ממשלה. הסעיפים הקשורים לנושא הם סעיף ח-5 העוסק בתשלומי רשות,³ וסעיף ח-6 העוסק בגבייה ותשלומים על פי הסכמים וולונטריים.⁴

² ראו נספח "דו"ח ועדת מלץ (1996).

³ דו"ח ועדת מלץ, סעיף ח5: "האוניברסיטה תוכל להציע לסטודנטים שירותי רשות נוספים ולקבוע את מחיריהם על פי שיקול דעתה".
⁴ דו"ח ועדת מלץ, סעיף ח6: "גביית תשלומים על פי הסכמים וולונטריים: א. גביית תשלומים על בסיס וולנטרי, לרבות; דמי חבר לאגודת הסטודנטים, תעשה על פי הסכמים שייחתמו בין הנהלת אגודת הסטודנטים המקומית לבין הנהלת המוסד האקדמי. לא ייגבו מראש דמי חבר מסטודנט בניגוד להסכמתו. הוא הדין לגבי שירותי רווחה ושירותים נלווים אחרים. הסכמים וולנטריים אחרים בין אגודות הסטודנטים המקומיות לבין הנהלות המוסדות ייחתמו בגין שירותים שאינם אקדמיים ובהסכמה מלאה, ובלבד שלא תישלל זכותו היסודית של הסטודנט

עבור סטודנטים במכללות לחינוך, גביית התשלומים הנלווים מתבצעת בהתאם לאמור בחוזר "שכר הלימוד במוסדות להכשרת עובדי הוראה – תשע"ו" (החוזה מתעדכן מדי שנה), סעיף 5.7.2.

עבור סטודנטים במוסדות אקדמיים לא מתוקצבים, נכון לכתיבת שורות אלה ומשום שמדובר במוסדות הגובים שכר לימוד גבוה משכר הלימוד הבסיסי, אין הנחיות הנוגעות לגביית התשלומים הנלווים. הדבר נכון גם למכללות טכנולוגיות, שאין להן כיום הסדר המחייב בהתייעצות עם אגודות הסטודנטים המקומיות.

2.2. גובה סך תשלומים נלווים

גובה התשלומים הנלווים הינו נתון בעייתי להשוואה. בעוד שייתכן מצב בו במוסדות מסוימים נעשית גביה מופרזת ללא סיבה מספקת, פעמים רבות ההבדלים נובעים דווקא ממשנתנים רלוונטיים הקשורים לצרכים ספציפיים למוסד (למשל צרכי אבטחה ייחודיים), סך השירותים הניתנים בעבורם, גובה ההפרשות לאגודה ועוד. לפיכך ראוי שלא להסתכל על הנתונים המובאים כאן כפשוטם, ולהשתמש בהם רק כבסיס לבחינה מעמיקה בין מוסדות בעלי מאפיינים דומים.

ממוצע התשלומים הנלווים (ללא דמי רווחה) שנגבים מטעם 13 המוסדות שהשיבו עומד השנה על כ-408 ₪, והחציון (סכום הגביה שמחצית מהנתונים גבוהים ממנו ומחציתם השנייה נמוכים ממנו) עומד על 397 ₪. המוסד שגובה את הסכום הגבוה ביותר הוא המכללה הטכנולוגית ב"ש (780 ₪), והגבייה הנמוכה ביותר מתבצעת במכללה האקדמית נתניה (160 ₪).

2.3. גובה דמי שמירה

מתוך 18 מוסדות שמסרו נתונים לגבי גובה דמי השמירה, הממוצע בשנת הלימודים תשע"ה עומד על כ-377 ₪, והחציון על 352 ₪. הסכום הגבוה ביותר נגבה באוניברסיטת תל אביב (500 ₪) והנמוך ביותר במכללת תל-חי (255 ₪). עם זאת, נציין כי ישנם מוסדות שאינם גובים דמי שמירה כתשלום נוסף, אלא מממנים זאת באמצעים אחרים. רק בשלושה מוסדות גובה דמי השמירה תלוי במספר שעות הלימוד של הסטודנטים (מכללת הדסה, בית ברל ומכון וינגייט). כך, סטודנטים שאינם לומדים בהיקף מלא יכולים לשלם כחלקיות שכר הלימוד שלהם, באופן מדורג.

2.4. גובה דמי רווחה

מתוך 18 מוסדות שמסרו נתונים לשנה"ל תשע"ה, ממוצע דמי הרווחה עומד על כ-163 ₪, והחציון נמוך במעט ועומד על 150 ₪. המוסד שגובה את הסכום הגבוה ביותר עבור דמי רווחה הוא אוניברסיטת בן גוריון (355 ₪), והנמוך ביותר הוא מכללת אורנים (100 ₪). דמי הרווחה מהווים את רוב התשלומים הנלווים, כאשר בממוצע חלקם הוא כ-60% מסך התשלומים הנלווים.

הפרט שלא להצטרף להסכמים אלה או לצאת מהם. ב. גובה שירותי אבטחה (פדיון שמירה) ייקבע בהסכמה בין הנהלת המוסד האקדמי לבין הנהלת אגודת הסטודנטים המקומית".

⁵ חוזר "שכר הלימוד במוסדות להכשרת עובדי הוראה – תשע"ו", סעיף 7.2.2: "המכללה יכולה להציע ללומדים שירותי רווחה ושירותים נלווים אחרים. עלויות שירותים וולונטריים אלה ייקבעו במשותף בין אגודת הסטודנטים של המוסד לבין הנהלת המוסד. הסכמים אלה יתקבלו רק בגין שירותים שאינם אקדמיים ובהסכמה מלאה, ובלבד שלא תישלל זכותו היסודית של הסטודנט, הפרט, שלא להצטרף להסכמים אלה או לצאת מהם.

בין השירותים הוולונטריים שהמכללה יכולה להציע נכללים השירותים שלהלן:

- דמי מנוי לשימוש ברשת האינטרנט המכללתית הכוללת גם דואר אלקטרוני, למתחברים מהבית בלבד.
- חניה מוסדרת על-ידי המוסד.

- דמי חבר באגודת הסטודנטים, שיועמדו לרשות האגודה.

- ביטוח תאונות אישיות – בתנאי שהמכללה ביטחה את הסטודנט בביטוח צד ג'.

2.5. הפרשות מדמי הרווחה לאגודת הסטודנטים

במוסדות רבים דמי הרווחה מופרשים באופן חלקי או מלא לאגודת הסטודנטים. מתוך 14 מוסדות שמסרו נתונים בשנה"ל תשע"ה עולה שסכום ההעברה הממוצע הוא כ-132 ₪, והחציון הוא 150 ₪. האגודות שזכות להפרשה הגבוהה ביותר לסטודנט הן אגודת הסטודנטים בר אילן (כ-261 ₪, שמהווים 79.5% מסך דמי הרווחה) והאגודה בסמינר הקיבוצים שמקבלת 100% מסך דמי הרווחה במוסד – 247 ₪.

2.6. גבייה נפרדת עבור חברות באגודת הסטודנטים

בחמישה מוסדות אגודת הסטודנטים גובה דמי חברות בנפרד מדמי הרווחה: באוניברסיטת חיפה גובים 122 ₪, (בנוסף ל-145 ₪ המועברים אליה מתוך דמי הרווחה) במכללת אורנים משלמים הסטודנטים 110 ₪ (בנפרד לדמי רווחה בסך 100 ₪), במכללת כנרת משלמים 170 ₪ דמי חברות באגודה (אך הם לא מקבלים תשלום נוסף מדמי הרווחה בגובה 120 ₪), במכון לב הסטודנטים משלמים 120 ₪ (בנוסף ל-160 ₪ מתוך דמי הרווחה) ובצפת משלמים 140 ₪ לאגודת הסטודנטים (לא צוין כמה משלמים דמי רווחה). כלומר, במקומות בהם גובים דמי חבר באגודה מעבר לתשלום דמי הרווחה ממוצע התשלום המגיע לאגודה הוא 232 ₪, לעומת תשלום ממוצע מתוך דמי הרווחה של 172 ₪ לאגודות שאינן גובות תשלום נפרד. יצוין כי ישנם מקומות המקבלים מהמוסד מעבר לאחוז קבוע מתוך דמי הרווחה גם תשלום קבוע אחר.

3. תשלום שכר הלימוד

3.1. רקע

בהתאם להחלטות המופיעות בדו"ח ועדת מלץ, מוסדות מתוקצבים מחויבים לאפשר גבייה בשישה תשלומים שווים (25% עד 15 בספטמבר ו-15% נוספים בנובמבר, דצמבר, פברואר, מרץ ואפריל כ"א), ולהעניק הנחה של כ-2.5% מסך התשלום לסטודנט המשלם את מלוא הסכום לפני ה-15 בספטמבר. כמו כן, הוועדה ממליצה לאפשר תשלום בהוראת קבע בבנק.

3.2. אופן התשלום ותנאיו

ב-22 מוסדות מתוך 24 נענים להמלצות הוועדה ומאפשרים תשלום באמצעות הוראת קבע בבנק. בשני המוסדות הנותרים התשובה היא חלקית: באוניברסיטת בר אילן ניתן לעשות הוראת קבע רק בבנק מזרחי, ובאקדמית תל אביב-יפו דורשים תשלום ראשון במזומן, צ'ק מזומן או כרטיס אשראי – כאשר את היתרה ניתן לשלם בהוראת קבע. נוסף על כך, ברוב המוחלט של המוסדות ניתן לשלם באשראי (24 מוסדות מתוך 25 שענו לשאלה), כאשר רק שנקר אינם מאפשרים זאת. פריסת התשלומים נעה בין חמישה תשלומים (אוניברסיטת תל אביב) עד 24 תשלומים (מכללת נתניה).

4. עלויות נוספות

4.1. רקע

במוסדות רבים נגבים תשלומים וקנסות על שירותים שונים הניתנים לסטודנטים, כדוגמת איחור בהחזרת ספרים לספרייה, צפייה במבחנים, חנייה והנפקת מסמכים. על אף שפעמים רבות מדובר בסכומים שנדמים זניחים

פרטנית, הרי שהם יכולים להצטבר לכדי סכום משמעותי על פני תקופת הלימודים. ניתוח השוואתי של חלק מתשלומים אלה מתואר כאן.

4.2. קנסות על החזרת ספרים באיחור

15 מוסדות מסרו שהם גובים תשלום עבור איחור בהחזרת ספר שאינו שמור. גובה הקנס הממוצע הוא כ-11 ש"ח ליום, והחציון הוא 5 ש"ח ליום. הסכום הגבוה ביותר נגבה במכללה טכנולוגית ב"ש (50 ש"ח ליום) והנמוך ביותר נגבה באוניברסיטת אריאל (שקל אחד ליום, צוין כי לרוב לא אוכפים זאת). במכון וינגייט הקנס הרשמי הוא 20 ש"ח ליום, אך גם שם צוין כי הקנס אינו נאכף.

13 מוסדות גובים קנס על איחור בהחזרת ספרים שמורים, בסכום ממוצע של 28 ש"ח ליום וחציוני של 10 ש"ח ליום. הסכום הגבוה ביותר נגבה באוניברסיטת תל אביב (10 ש"ח לשעת איחור) ובמכללה הטכנולוגית ב"ש (100 ש"ח ליום איחור) והנמוך ביותר באוניברסיטת אריאל (שקל אחד ליום) ובאוניברסיטת בן גוריון (8 ש"ח ליום).

4.3. הסדרי חניה וחניונים

ב-24 מוסדות ישנה אפשרות לחניה בקמפוס או בחניונים סמוכים לו. ב-9 מוסדות החניה הינה חופשית וחנימית. במוסדות בהם ניתן לקנות מנוי שנתי הסכום נע בין 50 ש"ח לשנה במכללת אוהלו לבין 470 ש"ח בשנה במכון וינגייט, למי שאינו מתגורר במעונות. ב-10 מוסדות ניתנת האפשרות לחנות בעלות יומית ממוצעת של 13.5 ש"ח.

4.4. צפייה במבחנים

חלק חשוב בתהליך למידה יעיל ומשמעותי קשור בהפקת לקחים מתוך טעויות. לפיכך, ישנה חשיבות גדולה לצפייה נוחה ונגישה במבחנים, לא רק כאמצעי לשיפור הציון במועד נוסף אלא מתוך צורך לשיפור היכולות האקדמיות והמקצועיות בטווח הארוך.

ב-6 מ-19 המוסדות ניתן לצפות במחברות בחינה בעלות ממוצעת של 3.5 ש"ח למחברת. ב-10 מוסדות נוספים צפייה במחברות בחינה מתאפשרת ללא כל עלות נוספת. במכון וינגייט ובויצו חיפה לא ניתן כלל לצפות במחברות. בתל חי, אין חובת סריקה של מחברות הבחינה, והאפשרות לכך תלויה ועומדת ברצון המרצה.

ב-19 מוסדות ניתנת גם אפשרות לצפות במחברות בתוך הקמפוס ללא עלות. עם זאת, בחלק מן המוסדות (הבינתחומי, נתניה, תל חי, ספיר וקרית אונו) הצפייה במחברות בחינה לא עולה כסף בכל מקרה.

באוניברסיטה העברית ניתן לקנות מנוי שנתי לצפייה במחברות בחינה בעלות של 45 ש"ח, ובמכללה הדסה התשלום הוא 70 ש"ח שנתי – בלי אפשרות לשלם עבור צפייה במחברות בחינה בודדת.

4.5. קורסי קיץ ושינויי מערכת

במוסדות רבים מתקיימים קורסי קיץ, במטרה לאפשר לתלמידים שזקוקים לכך לחזור על קורסים שנכשלו בהם, לקחת קורסים במטרה לצמצם את העומס במהלך שנת הלימודים ולהשלים חובות במטרה לעמוד בתנאי קדם של קורסים אחרים. כל המוסדות שמסרו שהם מקיימים קורסי קיץ ציינו מחיר נקודת זכות בקיץ זהה למחירה במהלך השנה.

אף אחד מהמוסדות לגביהם קיימים נתונים (17 מוסדות) אינו גובה תשלום בעבור שינויים במערכת שנעשים במסגרת תקופת השינויים במהלך השנה. באוניברסיטת תל אביב גובים תשלום עבור שינויים בסמסטר הקיץ.

4.6. הנפקת אישורים ותעודות

במקרים מסוימים, הן במהלך הלימודים והן לאחר סיומם, נדרשים סטודנטים לאישורים שונים על לימודיהם (לדוג': גיליון ציונים ואישור זכאות לתואר). במוסדות רבים נגבה תשלום בעבור הנפקת מסמכים אלה, או בעבור תעודת סטודנט שאבדה.

13 מוסדות מסרו שנגבה בהם תשלום עבור הנפקת תעודת סטודנט שאבדה או נגנבה, ועלותו הממוצעת של שירות זה היא 22 ₪ (החציון הוא 20 ₪). התשלום הגבוה ביותר נגבה במכללת הדסה (40 ₪) והנמוך ביותר במכללת אורנים, בויצו חיפה ובספיר (10 ₪). שבעה מוסדות אינם גובים תשלום עבור הנפקת מחודשת של תעודת סטודנט.

5. עלויות שירותי צילום

5.1. רקע

על אף שינויי העידן הנוכחי, בו התלות במוצרי נייר הולכת ופוחתת לטובת חומר הנגיש באופן אלקטרוני, צילומים והדפסות ממשיכים להוות חלק בלתי נפרד מצרכי הסטודנט – אם לצורך הגשת חומרים שונים ואם בשל העובדה שרבים מעדיפים להיעזר בחומר מודפס. עלויות אלה, שלפעמים חשיבותן נדחקה הצידה מאחר שמחירן ליחידה נמוך, מסתכמות לבסוף לעלות משמעותית ולכן יש לתת על כך את הדעת.

5.2. תפעול מכונות הצילום והמדפסות

ברוב המוחלט של מוסדות לגביהם התקבלו נתונים מכונות הצילום והמדפסות מתופעלות באמצעות חברה חיצונית. כמו כן, לאגודות רבות קיימת התקשרות עם מפעיל נוסף שנותן שירותי דפוס – אם כשירות פיזי ואם באמצעות מערכת מקוונת. לפרקטיקה זו עשויה להיות השפעה על מחירי השירותים של כלל נותני השירות בתחום בשל הגברת התחרות, ולפיכך מומלץ למוסדות בהן פועל ספק יחיד לבחון אפשרות להתקשרות נוספת – בהתאם לפערי המחירים שיוצגו בפרק זה, אם קיימים כאלה.

5.3. עלויות שירותי צילום והדפסה

בתוך הקמפוס, עבור דף בודד בצילום חד צדדי בשחור-לבן המחיר הממוצע והחציוני עומד על כ-15 אג'. ברוב המוחלט של המוסדות המחיר כמעט זהה למחיר הממוצע, מלבד מכללת אורנים בה צילום שחור-לבן חד צדדי עולה 25 אגורות. כאמור, זהו אמנם סכום קטן, אך היקף השימוש בצילומים בקמפוס הופך את ההפרש הזה למשמעותי. במוסדות רבים אף ניתנים שירותי צילום צבעוני, שעלותו לדף הינה כ-1.3 ₪ בממוצע.

המחיר הממוצע להדפסת דף באמצעות שירותי הדפסה בתוך הקמפוס עומד על כ-15 אג'. המחיר החציוני עומד על כ-15 אגורות. יתר על כן, קמפוסים רבים אף מאפשרים הדפסה דו-צדדית במחירים נמוכים יותר, שעומדים בממוצע על כ-12 אג' לצד אחד.

בנוסף, במספר מוסדות קיימים שירותי צילום והדפסה מקבילים שניתנים באמצעות האגודות או חברה מטעמן. בשירותים אלה מתאפשר צילום במחיר ממוצע נמוך יותר של כ-13 אג' לדף בודד (החציון עומד על 12 אג'). ומחירי ההדפסה לדף בודד דומים (13 אג' בממוצע, וחציון של 10 אג').

5.4. שירותי דפוס נלווים

אף שצילום והדפסה מהווים את ליבת צריכת שירותי הדפוס בקרב סטודנטים במוסדות אקדמיים, ישנם שירותים נוספים כגון שירותי פקס, כריכת חוברות וסריקת מסמכים – שאף להם נזקקים סטודנטים לא פעם במסגרת לימודיהם.

בקמפוסים בהם ניתנים שירותי סריקה, עלותם הממוצעת הינה כ-4 אג', מתוך 18 מוסדות שדיווחו שניתן בהם שירות זה. עם זאת, רוב מכריע של מוסדות נותן שירות זה ללא עלות כלל – אם באמצעות האגודות ואם ישירות מהמוסד.

ב-13 מוסדות ניתנים גם שירותי פקסימיליה, במחיר ממוצע של 1.1 ש. ראוי להתעכב על נחיצות שירות זה, אף שאינו נמצא בליבת צרכיהם הלימודיים של סטודנטים: גופים רבים בארץ עדיין מתעקשים לקבל טפסים באמצעות פקס מחד, בעוד מיעוט הסטודנטים מחזיק בביתו מכשיר כזה מאידך. העומס בו נתונים סטודנטים במהלך לימודיהם מקשה עליהם להסדיר עניינים בירוקרטיים במוקדי שירות, ומקשה על שימוש בשירותי פקס הניתנים בבתי עסק פרטיים מחוץ לקמפוס. מאחר שעלותו של מכשיר פקס ועלות השימוש בו אינן גבוהות, וכיום אף קיימים שירותים אינטרנטיים המאפשרים לעשות שימוש במכשיר וירטואלי תוך חסכון בנייר בתמורה לדמי שימוש לא גבוהים, ראוי שאגודות שהמוסד שלהן אינו מספק שירות כזה ישקלו לעשות זאת באופן עצמאי.

6. שירותי מזון ומשקאות

6.1. שירותי קפיטריה

28 מוסדות סיפקו מידע בנושא שירותי קפיטריה. רוב מכריע של קפיטריות פועל החל משעות הבוקר המוקדמות (7:00-8:00) באופן רצוף עד שעות הערב (19:00-20:00) ובמספר מוסדות שעות פעילות הקפטריה מתארכות אף עד 22:00 – שעות המאפשרות זמינות מלאה לסטודנטים לאורך כל שעות הלימודים, גם בשעות בהן הנוכחות במוסד דלילה ולפיכך ייתכן שהפעלת הקפיטריה בשעות אלה אינה כלכלית.

6.2. פיקוח מחירים ומעורבות האגודות

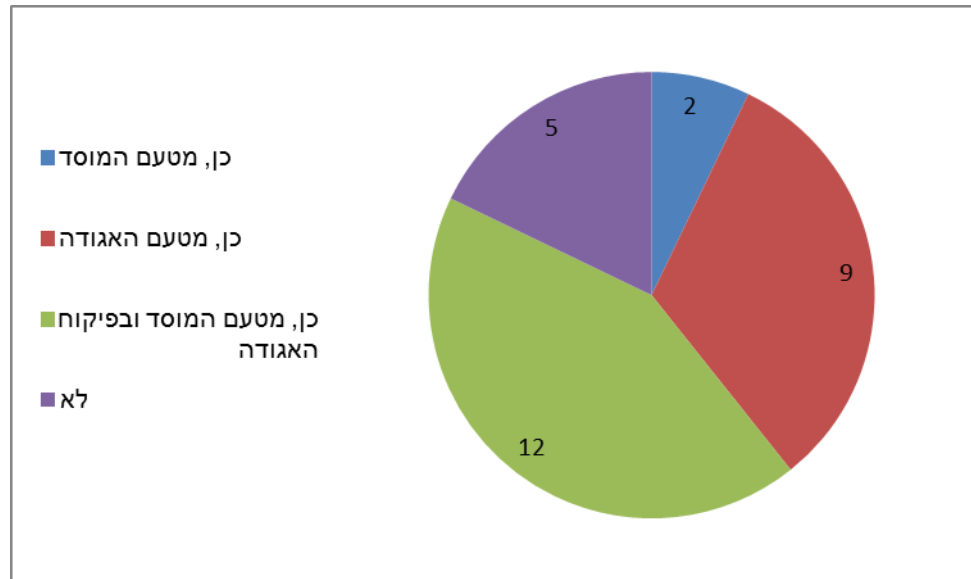
אחד הנושאים שהיו על הפרק בשנה החולפת הוא סוגיית פיקוח המחירים בקפיטריות. בחמישה מוסדות לא קיים כלל פיקוח על מחירי הקפיטריות, ב-12 קיים פיקוח מטעם המוסד ובסיוע האגודה ובתשעה מוסדות קיים פיקוח מטעם האגודה. בשני מקומות (במכון לב ובקרית אונו) קיים פיקוח של המוסד, ללא התערבות האגודה, ושני מוסדות אחרים לא השיבו על שאלה זו. מספר נמוך אף יותר, 7 אגודות מכלל המדגם, משתתפות כפעילות בוועדה לבחירת הזכייך ובשלוש נוספות נציג האגודה משמש משקיף בלבד. בשישה מוסדות האגודות ציינו כי מתייעצים איתן לפני בחירת הזכייך, ולעשר אגודות אין השפעה כלל על בחירת הזכיינים. ב-16 מתוך 26 מוסדות מציינים שלאגודה יש יכולת להשפיע על החוזה הנחתם עם הזכייך הנבחר. כלומר, גם מוסדות בהם נציגי

סטודנטים נמצאים בוועדת מכרזים לא תמיד יש בידם להשפיע על תוצאות המכרז. כך, באוניברסיטה העברית ציינו כי למרות היותם בעלי זכות הצבעה בוועדה, הם יכולים להשפיע רק באמצעות מאבק ממושך.

כמו כן, שלוש אגודות מתוך 28 שהשיבו מתפעלות בעצמן קפיטריה: באוניברסיטת אריאל, באוניברסיטת חיפה ובמכון לב. עם זאת, רוב האגודות (24 מתוך 29) כן מפעילות פינות קפה אמון מוזלות.

גרף 1: האם מתקיים פיקוח על המחירים בקפיטריות ועל-ידי מי?

6.3. מחירי מוצרים בקפיטריה

בטרם תוצג השוואה, יש להזכיר מספר סייגים מהותיים בנושא זה: ראשית, למרות הפיקוח פעמים רבות מחירי מוצרים בקפיטריות השונות באוניברסיטה אינם יציבים. לעיתים מחירי המוצרים נוטים להשתנות תכופות, ובשל מחיר לא גבוה יחסית הרי שגם עלייה של שקל אחד במחיר כוס קפה היא בפועל ייקור של 20%. לפיכך, הבדלים קטנים בין הנתונים שנמסרו למצב בפועל עשויים להצטבר לפער משמעותי שיספיע על הנתונים. שנית, ישנה שונות רבה במחירי מוצרים בקפיטריות, לעיתים אף בין קפיטריות בתוך אותו מוסד – כאשר מוצר זה נמכר במחירים שונים בנקודות המרוחקות אחת מהשנייה עשרות מטרים בודדים. שלישית, למרות ניסיון ליצור האחדה, המוצרים אינם בהכרח זהים – החל מאיכות חומרי הגלם, וכלה במשקל ו/או נפח יחידה. לפיכך, בעוד חשוב להתכנס לטווח מחירים סביר בהתאם למוצג כאן, יש להיזהר משימוש בהשוואה זו כאמצעי בלעדי להערכת יחס העלות/תמורה של המוצרים הנמכרים בקפיטריות השונות.

מחירה הממוצע של כוס קפה קטנה הינו כ-5.9 ש"ח, אך ניכרת שונות גדולה הן בגדלים (היכן שידוע גודל) והן במחיר. כוס הקפה הקטנה והזולה ביותר מכילה 180 מ"ל משקה ונמכרת בחלק מהקפיטריות של אוניברסיטת בן גוריון תמורת 2.1 ש"ח. ברוב הקפיטריות האחרות כוס קפה קטנה מכילה 250 מ"ל. ברופין משלמים הכי הרבה עבור כוס קפה קטן – 9 ש"ח עבור כוס שלא פירוט מה גודלה. הגודל של כוס קפה גדולה נע בין 250 מ"ל ל-500 מ"ל, כך שכל השוואה צריכה לקחת בחשבון את השונות בגדלים. לפירוט מלא ניתן לעיין בקובץ האקסל.

המחיר הממוצע והחציוני לסלט גדול הוא כ-20 ש, ומחיר כריך גבינה צהובה קטן עומד על כ-6.5 ש בממוצע, אך טווח המחירים בפועל של מוצר זה נע בין 4.5 ש באוניברסיטת חיפה ו-5.5 ש באוניברסיטת תל אביב לבין 12 ש במכון וינגייט. טוסט גבינה יעלה בממוצע כ-13.5 ש, אך גם פה המחיר נע בין 10 ש באוניברסיטה העברית לבין 20 ש ברופין, בורקס גבינה כ-6.5 ש בממוצע, וחטיף פסק זמן כ-6 ש בממוצע. בקבוק מים ופחית שתיה קלה (קוקה קולה) יעלו בממוצע 5.1 ו-5.5 ש בהתאמה, כאשר המחירים דומים למדי בין המוסדות שהשיבו.

מחיר ארוחה מלאה, כולל שתי תוספות, עומד על 25.5 ש בממוצע לארוחה בשרית ו-22 ש בממוצע לארוחה צמחונית. הארוחה הזולה ביותר נמכרת ב-19 ש (באקדמית תל-אביב יפו), והיקרה ביותר ב-30 ש (אוניברסיטת בר אילן).

6.4. מכונות שתיה ומזון

ב-16 מוסדות קיימות מכונות אוטומטיות למכר שתיה ומזון, בהיקפים הנעים בין מכונה אחת ל-111 מכונות – מספרים שאינם בהכרח פרופורציונליים למספר הסטודנטים במוסד. ב-9 מתוך 16 מוסדות המחירים במכונות מפותחים, ובמחצית השנייה הם אינם.

מחירה הממוצע של פחית קולה במכונות אלו עומד על 5 ש, ובקבוק מים מינרלים בנפח חצי ליטר יעלה בממוצע 4.5 ש. חטיף שוקולד מסוג קינדר בואנו יעלה בממוצע 6.5 ש ושקית קטנה של חטיף תפוח אדמה תעלה כ-4 ש בממוצע. ברוב המוסדות המחירים זהים או קרובים מאד למחיר הממוצע.

7. מעונות סטודנטים

7.1. ניהול המעונות ומעורבות האגודה

מוסדות רבים מספקים לסטודנטים שירותי דיור במעונות. אולם, גם כאן השונות הגבוהה באופי המגורים מקשה על קיום השוואה אובייקטיבית: ניהול המעונות מתבצע בידי גופים שונים, וההבדל אינו קיים רק בין המוסדות אלא אף בין מעונות שונים המשרתים סטודנטים מאותו המוסד. מתוך 16 מוסדות שדיווחו שהם מספקים שירותי דיור במעונות, ב-11 המוסד האקדמי הוא האחראי על ניהולם של חלק מהמעונות לפחות (באוניברסיטה העברית ובאוניברסיטת אריאל המוסד אחראי על ניהולם של כל המוסדות, כאשר לכל מוסד יש לפחות 4 סוגי מעונות). רק בשני מוסדות יש מעורבות מלאה או חלקית של האגודה בניהול המעונות (בבר אילן ובאוניברסיטת תל-אביב), ובחמישה מוסדות ישנו גוף חיצוני האחראי לניהול ולתפעול המעונות. עם זאת, באוניברסיטת בר אילן, אוניברסיטת חיפה ובמכון וינגייט ציינו כי האגודה מעורבת בניהול במעונות.

7.2. חשבונות תקופתיים, תחזוקה ושירותים

ב-7 מעונות מחירי הדיור כוללים גם את חשבונות המים, הארנונה והחשמל. במוסדות בהם התשלום אינו כולל חיוב על חשמל ומים, החיוב מתבצע על פי רוב בהתאם לקריאת מונים ולא לפי חלוקה שרירותית ו/או יחסית.

בכל 23 המעונות שיש לגביהם נתונים התשלום החודשי כולל גם שירותי תחזוקה שוטפים, ללא תשלום נוסף. ב-19 מעונות קיימים שירותי אבטחה, לעיתים מכוח זה שהמעונות נמצאים בתחומי המוסד ולפיכך נהנים

בעקיפין משירותי האבטחה שלו. ב-18 מעונות קיימות מכונות כביסה וייבוש במתחם, במחיר ממוצע של כ-7 ₪ לכל מכונה.

7.3. שירותי תקשורת

רק חמישה מעונות מספקים לדיירי המעונות שירותי טלוויזיה רב-ערוצית (הוט או יס) ללא עלות נוספת. ב-16 מתוך 24 מעונות קיימת רשת אינטרנט ומתאפשר לדיירים להשתמש בה בעבור סכום זול מהמחיר המקובל בשוק ולעיתים אף ללא כל עלות נוספת.

7.4. קירבה למוקדי עניין ונגישות תחברתית

רוב המעונות נמצאים בקרבה למוסד הלימודים, כך שניתן להגיע אליו בהליכה של עד 10 דקות. המוסד היחיד שמעונותיו אינם בקרבת הקמפוס הוא האקדמיה למוזיקה ולמחול בירושלים. ברוב המוחלט של המעונות יש מרכז קניות או שוק בקרבת מקום.

8. נציגות סטודנטים

8.1 נציגות סטודנטים בוועד המנהל

"מסמך גרוסמן" (2004), המפרט את המבנה הארגוני של האוניברסיטאות, קובע כי נציג סטודנטים יהיה חבר בוועד מנהל/פועל של המוסד האקדמי. מסמך זה אף מגדיר את אחריותו של הוועד, וקובע שהוא יהיה אחראי על התווית מדיניות המוסד, קביעת האסטרטגיה ופיקוח על ענייני המוסד ונכסיו.

בהתייחסות להרכב הוועד קובע המסמך שמספר חבריו לא יפחת מ-9 ולא יעלה על 25, וחבריו ימנו נשיא ומשנה לנשיא לעניינים אקדמיים מכוח תפקידם, 20% חברי סגל אקדמי בכיר ונציג סטודנטים. יתר החברים יהיו נציגי ציבור.

מתוך 23 מוסדות שסיפקו נתונים, רק ב-7 יש נציגות לסטודנטים בוועד המנהל. מתוכם, בשניים מהמוסדות הנציג משמש משקיף בלבד (במכללה האקדמית למשפט ולעסקים ובאקדמיה למוזיקה ומחול בירושלים), וביתר המוסדות הנציג בעל זכויות מלאות (אוניברסיטת בן גוריון, אוניברסיטת חיפה, המכללה האקדמית נתניה, אונו ורופין).

8.2 נציגות סטודנטים בחבר הנאמנים

חבר הנאמנים הוא ברוב המקרים הרשות הבכירה ביותר במוסדות האקדמיים, ובסמכותו תחומים כגון בחירת יו"ר חבר הנאמנים; בחירת הוועד המנהל והיושב בראשו; בחירת ו/או אשרור נשיא המוסד וסגניו; בחירת המבקר וועדת ביקורת וקביעת סמכותם; פיקוח על הנהלת מוסד, עסקיו ונכסיו; אישור תכניות ותקציבים ועוד. חבר הנאמנים עשוי להיות גוף גדול ביותר, המונה עשרות או מאות חברים שמייצגים את ידידי המוסד האקדמי בארץ ומחוצה לה.

מתוך 20 מוסדות שדיווחו שיש להם גוף זהה או מקביל לחבר נאמנים, רק ב-8 קיימת נציגות סטודנטים שמונה בין חבר אחד (באוניברסיטאות תל אביב ובר אילן, ובמכללות האקדמיות נתניה ותל-אביב יפו) ל-5-6 נציגים (באוניברסיטת חיפה). באוניברסיטת בר אילן, אוניברסיטת חיפה, המכללה האקדמית נתניה ובתל חי, הנציגים הם חברים מלאים בעלי זכות הצבעה. בארבעה מוסדות נוספים הנציגים הינם משקיפים בלבד.

8.3. נציגות סטודנטים בסנאט ובוועדות ההוראה

הסנאט הוא הסמכות האקדמית העליונה במוסדות, והחלטותיו משפיעות על כלל הגופים האקדמיים ולרוב אף מחייבות אותם. על פי רוב, הסנאט מורכב בעיקר מפרופסורים מן המניין במוסד, אך לעיתים קרובות ישנה אף נציגות למרצים הבכירים, לסגל הזוטא ולעיתים אף לסטודנטים במסגרתו.

ועדות ההוראה הן ועדות מגוונות, שאליהן עולים עניינים רבים במוסד האקדמי הנוגעים הן לעניינים אקדמיים והן לנושאים סטודנטיאליים. לפיכך, נציגות סטודנטים בוועדות אלה חיונית ביותר – משום שהן בעלות השפעה עצומה על חיי היום יום של הסטודנטים.

בוועדות ההוראה נציגות סטודנטיאלית משמעותית יותר, גם אם עדיין לא מספקת. מחצית מהמשיבים מדווחים על נציגות סטודנטיאלית בוועדות ההוראה (14 מתוך 23) כאשר ב-9 מוסדות הם בעלי זכות הצבעה וב-5 הם משמשים כמשקיפים בלבד.

המצב בסנאט המוסד שונה, כאשר רק ב-6 מתוך 16 מוסדות יש נציג סטודנטים. ב-5 מוסדות מתוך 23 יש נציגות סטודנטים בוועדות חריגים, שבין השאר עוסקות בנושאי שכר לימוד, ערעורים על ועדות משמעת ומלגות.

9. ועדות משמעת

ועדות משמעת הן אולי המקום בו נציגות סטודנטיאלית הופכת לרלוונטית ביותר. בוועדות אלה סטודנט נמצא בעמדת נחיתות יחסית, והעובדה שסטודנטים רבים נוהגים להתייעץ עם עורך-דין טרם הופעתם בוועדה רק מדגישה את הצורך בנציג שיוודא שזכויותיהם נשמרות והענישה ו/או עסקות הטיעון שנחתמות עמן עומדות בקריטריונים של מידתיות והגינות.

לכן, משמח לדעת כי בכל 24 המוסדות שהתקבל מידע עליהם יש נציגות סטודנטים בוועדות המשמעת. ב-14 מוסדות זוהי נציגות מלאה, המקנה לנציג הסטודנטים זכות הצבעה, ובעשרה מוסדות נוספים ישנו נציג בעל מעמד של משקיף.

גם באשר לשאלת הייצוג של הסטודנט בוועדת משמעת משמח לגלות כי כל המוסדות מאפשרים לסטודנטים המגיעים לוועדת המשמעת ייצוג על-ידי עורך דין, סטודנט למשפטים או נציג אגודה – לבחירת הסטודנט. בשל חומרת העונשים שעשויים להיות מושטים על הסטודנט יש לעודד סטודנטים להיעזר בנציג מוסמך. סטודנט שאינו בקיא בזכויותיו, ובפרט כשהוא לו במקרים רבים התמודדות ראשונה עם חשד לעבירה, עשוי לשאת בעונש כבד בשל נסיבות פרוצדורליות, גם אם לפחות חלק מהצדק היה לצידו במקרה הרלוונטי.

לפי דיווחי המוסדות, מספר הסטודנטים המגיעים לוועדות משמעת בשנה נע בין שניים (האקדמיה למוזיקה ולמחול בירושלים) ל-210 (אוניברסיטת בן גוריון). כמובן, ששני הקצוות הללו מדגישים את ההבדלים המבניים

בין המוסדות השונים, ואת הקושי בהשוואה של מוסדות בעלי אופי שונה ובעלי מספר סטודנטים כולל שונה. יצוין שמנתונים שסיפקו המוסדות עולה שרק בודדים נמצאים זכאים בוועדות אלה, כ-15% במוצע, ונתון זה אף מחזק את הנאמר בפסקה קודמת לגבי חשיבותו של ייצוג הולם. יצוין כי באוניברסיטת בן גוריון, המובילה את כמות הסטודנטים העולים לוועדות משמעת, יש גם את אחוז הזיכוי הגדול ביותר – כשליש מהנאשמים זוכו (70 סטודנטים). מכלל המורשעים רק בודדים פונים לוועדת ערר, ומתוכם שיעור המזוכים הוא אפסי בקירוב.

בסקר השנה ניסינו לשים דגש על הגעה לוועדות משמעת על-פי קבוצות אוכלוסייה. תשעה מוסדות העבירו נתונים על סטודנטים ערבים בוועדות משמעת. במוצע, 40% מהסטודנטים העולים לוועדות משמעת הם ערבים, וזהו נושא שככל הנראה דורש מחקר המשך באשר לסיבות ולגורמים לכך.

10. מבחנים וציונים

10.1. פרסום מבנה המבחן וחלקו בחישוב הציון הסופי

פרסום הרכב הציון ומבנהו עוד בתחילת הקורס רלוונטיים ביותר, שכן הם מאפשרים לסטודנט להבין את המצופה ממנו במהלך הקורס, לנהל את זמנו בהתאם לסדר העדיפויות המשתקף מהרכב הציון ואף לסדר את לוח המבחנים בהתאם לבחינות בהן הוא מרגיש שיוכל להביא לידי ביטוי את יכולותיו באופן מלא. כמו כן, הסילבוס הוא מעין "חזה" בין המרצה לסטודנטים – שמאפשר לכל צד לדעת את חובותיו וחזיוותיו ובכך למנוע אי הבנות ופגיעה ברמת הלימוד.

מתוך 24 משיבים, ב-19 מוסדות השיבו כי בסילבוס הקורס מפורסם משקל כל מטלה בציון הסופי של הקורס, ובחמישה מוסדות השיבו כי מפורסם סילבוס חלקי.

10.2. פרסום מועדי מבחנים

פרסום מוקדם של מועד המבחן חשוב הן ליכולתם של הסטודנטים להרכיב מערכת ללא חפיפות בלתי צפויות ותוך תכנון מספיק שיאפשר ללמוד לכל מבחן באופן ראוי, והן לפניה למזכירות במקרה של התנגשות בין מבחנים בקורסי חובה או של שילובים פופולריים.

מתוך 25 משיבים, ברוב המוחלט של המוסדות מועד המבחן מפורסם עד שבועיים לאחר פתיחה הסמסטר, או טרם תום תקופת השינויים במערכת. עם זאת, אוניברסיטת בר אילן, אוניברסיטת חיפה, מכללת אורנים, מכון וינגייט, מכללת טכנולוגית ב"ש, כנרת ותל חי – המוסד מפרסם את מועד המבחנים עד אמצע הסמסטר – כך שאם נוצר לחץ בחינות במועד מסוים, לא ניתן להגיב או לשנות קורסים. מגדילים בעיכוב הם מכללת בית ברל, שם מפרסמים את מועדי המבחנים רק אחרי אמצע הסמסטר. לחיוב, ניתן לציין את המכללה האקדמית נתניה, שם מפרסמים את מועדי הבחינות כשלושה חודשים לפני תחילת הסמסטר.

באשר למועד נוסף (מועד ב'), כל המוסדות מפרסמים את התאריכים במקביל לפרסום מועדי א'.

אין סיבה שמוסד מסודר המתנהל לפי תכנית שנתית ועם סילבוס קבוע לא יידרש לפרסום המבחנים מבעוד מועד, שכן לא ברור האם יש הצדקה לפרסום מאוחר מלבד תעדוף משימות, בעוד הפגיעה של פרסום מאוחר בסטודנטים היא ממשית ומשמעותית.

10.3. פרסום ציונים

ברור לכל שיש חשיבות לפרסום ציוני מועד א' זמן סביר לפני מועד ב', מאחר שפעמים רבות הבדל של נקודות בודדות עשוי להכריע את הכף בהחלטה זו, והפרש זה הינו בלתי ניתן לחיזוי גם לו מפורסם פתרון מלא של הבחינה מיד עם סיומה.

מתוך 27 מוסדות שסיפקו נתונים בנושא, באוניברסיטת אריאל ובסמינר הקיבוצים חובה לפרסם ציוני מועד א' עד חמישה ימים לפני מועד ב', באוניברסיטה העברית עד 48 לפני מועד ב' וביוצו חיפה, מכללה טכנולוגית ב"ש והאקדמיה למזיקה ולמחול בירושלים אין חובה שכזו כלל.

יצוין שלמרות המצב החיובי לכאורה המצטייר מהנתונים, יש לשים לב שחובה תקנונית אינה מעידה בהכרח על עמידה בה בפועל. לפיכך, יש מקום לבחון תמריצים שונים שיחייבו את הבודקים לעמוד בכללים שנקבעו – שיקובעו תקנונית והפעלתם תפוקח על-ידי האגודה. בנוסף, יוזכר שחובת החזרת מועד א' בטרם מועד ב' אינה מספקת, ויש מקום לקבוע זמן מספיק אף להחזרת ערעורים לפני קיום מועד נוסף – מאותן סיבות בדיוק, ותוך קביעת אמצעי בקרה זהים.

10.4. חובת אחידות וכתובת שני המועדים במקביל

חובות אלו נועדו לוודא שהמועדים השונים זהים במתכונתם, באופן שימנע מכותבי מבחנים ליצור מועדים קשים משמעותית – אם בשל ניסיון להרתיע סטודנטים מלגשת אליהם, אם כדי "לאזן" ממוצע ואם מכל סיבה אחרת. חובה זו אף משתמעת מחוק זכויות הסטודנט, שקובע שסטודנט לתואר ראשון זכאי להיבחן בכל בחינה, בשני מועדים ובתנאים זהים. למרות זאת, לא כל המוסדות מדווחים שקיימת במסגרתן חובה כזו וחלק קטן אף יותר מנהיג כתיבה של המועדים במקביל כדי לוודא שהחובה אכן מיושמת בפועל.

מתוך 24 מוסדות שסיפקו מידע בנושא, ב-15 מוסדות יש חובת אחידות וחובת כתיבת המועדים במקביל. שאר המשיבים ציינו שקיימת חובת אחידות בלבד.

10.5. נוכחות מרצה במהלך מבחנים

בכל המוסדות חייב המרצה או נציג מטעמו להיות זמין במהלך הבחינה, בתדירות שמשתנה בין נוכחות לאורך כל הבחינה לבין זמינות לכל הפחות אחת לחצי שעה. אולם, במכללת בית ברל, בספיר ובמכללת אשקלון חובה זו חלה רק במהלך מועדי א', והדבר מהווה בפירוש תמריץ שלילי לתלמידים לגשת למועד נוסף. בהנחה שבין המשפיעים על מידת ההצלחה במועד ספציפי קיימים גם אלמנטים נסיבתיים ומקריים, לא ברור מדוע תנאי נוכחות המרצה משתנים בין המועדים, בפרט באופן המקשה על הנבחנים במועד הנוסף.

10.6. פרסום ממוצע הציונים והתפלגותם

מאחר שבמוסדות רבים נהוג רף ציונים שונה במקצועות שונים, וההגדרה מהו ציון "טוב" נזילה למדי ולא רק בשל העדפות שונות של הסטודנטים – הרי שפרסום זה חיוני. בין השאר הוא מסייע לסטודנט להעריך את ביצועיו ביחס לכתה, להבין מה ההישגים המצופים ממנו ואף לעקוב אחר התאמת המבחן שהתקיים לידיעות שרכשו התלמידים במהלך הקורס. ניכר שמוסדות רבים מכירים בכך ומפרסמים ממוצע ו/או התפלגות ציונים – אם באופן פומבי ואם רק לתלמידי הקורס. ארבעה מוסדות מתוך 24 נמנעים מלעשות כן באופן קבוע (סמינר הקיבוצים, רופין, אוהלו ואוניברסיטת בן גוריון).

10.7. אנונימיות במטלות אקדמיות

אנונימיות מהווה מרכיב מהותי במטלות האקדמיות, וזאת בעיקר בשל העובדה שהיא מונעת ולו מראית עין של משוא פנים כלשהו הקשור לזהות הנבחן. לפיכך, אמון הסטודנטים במערכת ובאופן בו היא מעריכה אותם תלוי משמעותית בקיומו ויישומו של נוהל האנונימיות. למרות זאת, המצב המשתקף מהנתונים אינו בהכרח חיובי.

המצב האידיאלי ביותר הינו במבחנים. מתוך 26 מוסדות, רק ארבעה מדווחים שלא קיימים אצלם נהלים המבטיחים אנונימיות במבחן, או שקיימים כאלה אך הם אינם מקוימים (מכון וינגייט, כנרת, האקדמיה למוזיקה ולמחול בירושלים, רופין). כמובן שאופיים של מכון וינגייט והאקדמיה למוזיקה ולמחול בירושלים מחייבים זיהוי של הסטודנטים לפחות בחלק מהמקרים.

בתחום הבחנים המצב פחות טוב: מתוך 23 מוסדות שציינו שהם מקיימים בחנים, בכמחצית (11) לא קיימים נהלי אנונימיות. לא ברור איזו תועלת צומחת מכך שאין חובת אנונימיות בבחנים – ולו כזו המושגת באמצעות שימוש במספר תעודת זהות כאמצעי מזהה יחיד. לעומת זאת, פוטנציאל הפגיעה באמון בשל היעדר נוהל כזה הוא משמעותי.

ואולם, המצב הבעייתי ביותר הינו בעבודות. מכלל 22 המוסדות שקיימים נתונים לגביהם, ב-19 אין נוהל אנונימיות לעבודות שאינן במסגרת סמינריון או קורס בחירה. גם כאן לא ברור איזו תועלת צומחת מהיעדר נוהל שכזה, על אחת כמה וכמה כאשר במקצועות רבים דווקא העבודות מהוות את ליבת הפעילות האקדמית, ומכך חשיבות הערכתן ההוגנת ונטולת הפניות אף גבוהה יותר מאשר במבחנים.

11. יציאה לשירותים במהלך מבחנים

התקבלו נתונים בנוגע ל-22 מוסדות, כאשר רובם מאפשר לצאת לשירותים בכל מבחן שאורכו מעל כחצי שעה. עם זאת, במכללת אוהלו, במכללת האקדמית נתניה ובמכללת כנרת ניתן לצאת לשירותים רק במבחנים שאורכם מעל שלוש שעות. בכל המקרים תנאי היציאה מעט שונים, אם כי לרוב במבחנים בהם מותר לצאת לשירותים הדבר מתאפשר לאחר כמחצית השעה עד שעה מתחילת המבחן ועד למחצית השעה האחרונה שלו. יצוין כי כלל המוסדות הצהירו שמתקיימת התחשבות בנשים בהריון, וישנה גמישות מסוימת בנהלים כלפי קבוצת אוכלוסייה זו.

בעוד את הניסיון לצמצם את יציאות הסטודנטים מהכיתות במהלך מבחנים ניתן להבין בשל הצורך בשמירה על טוהר הבחינות, ניכר שהמצב אינו בהכרח מאוזן. בעוד מבחנים בני שעה הינם זמן סביר להימנע מיציאה לשירותים, זמנים ארוכים מכך מהווים בעיה. יש לזכור את המצב המיוחד בו נתון סטודנט ממוצע במהלך מבחן: לחץ רב שמביא פעמים רבות לשתיה מרובה, ולקהות יחסית לצרכים טרם תחילת המבחן. כמו כן, סטודנטים לרוב לא מתיישבים לשולחן הבחינה ממש בתחילתה, אלא מקדימים במספר דקות. קשיים אלה ונוספים המעצימים את חומרתן והשפעתן של מגבלות היציאה לשירותים, דורשים מסטודנטים להתמודד בפועל עם קשיים שאין ביניהם לבין ידע אקדמי דבר וחצי דבר, ומקשים אף יותר על הפגנת ידיעותיהם במבחן. לפיכך, יש מקום לבחון את התנאים המקובלים במוסד ולבדוק את המשמעות של מתן אפשרות למספר יציאות רב יותר לשירותים במהלך בחינות, ולהחיל נוהל זה גם עבור בחינות קצרות יותר מהנהוג כיום.

12. סקרי הוראה

12.1. רקע

לסקרי ההוראה חשיבות מכרעת כיוון שהם מאפשרים לאוניברסיטה ולסגל להעריך את רמת הקורס ואת רמת ההוראה בקורס. לפיכך, משמח לדעת ש-25 מתוך 26 המוסדות שהעבירו נתונים בנושא מקיימים סקרים כאלה, ובכולם הסקר נערך באופן אנונימי. יחד עם זאת, חשוב לציין כי יעילות הסקרים עשויה לגדול בהתאם ליחס של המוסדות אל תוצאותיהם: חשיבותם לקידום מרצים, כגון היקף פרסומם, תמריצים המותאמים להישגי המורים השונים ועוד.

12.2. תדירות הסקרים וחובת המענה

בכל המוסדות הסקר נערך אחת לסמסטר או באופן שנתי, בד"כ בהתאם למשך הקורס המוערך – זאת בנוסף לסקרי שביעות רצון נוספים שתשעה מתוך 19 המוסדות מדווחים שהם מאפשרים לערוך בהתאם לשיקול דעת המרצה. אף אחד מהמוסדות אינו מחייב לענות על הסקר, אך ב-12 מתוך 24 מוסדות מתמרצים מענה באמצעות הגרלת פרסים. מגדילה לעשות אוניברסיטת תל-אביב, בה מענה על מזכה במתן עדיפות בתהליך הרישום לקורסים – דבר המהווה תמריץ למענה, אך עשוי להביא סטודנטים להשיב על סקרים גם אם נוכחותם בשיעורים הייתה דלה ולפיכך לא מספקת לשם חיזוי דעה משמעותית.

12.3. תפוצת תוצאות הסקר

כאמור, תפוצה רחבה של תוצאות הסקר היא בעלת משמעות רבה. היא מאפשרת למורים מצטיינים לקבל הערכה על כך, מהווה תמריץ למורים אחרים להשקיע בהוראה ולהשתפר, ומאפשרת לסטודנטים לבחור מסלול לימודים וקורסים תוך התחשבות בשיקול נוסף, רלוונטי לא פחות.

עם זאת, לא כל המוסדות מאפשרים לסטודנטים נגישות מלאה לתוצאות הסקר. אוניברסיטת בר אילן, אוניברסיטת חיפה, אוניברסיטת תל אביב, האוניברסיטה העברית, המכללה האקדמית למשפט ולעסקים, מכון וינגייט וקרית אונו – מפרסמים תוצאות מלאות, או תוצאות ללא משוב מילולי. יצוין שבחלק מהמוסדות פרסום התוצאות תלוי בתנאים כלשהם, אך אלו תנאים סבירים כדוגמת מספר משיבים מינימלי או מניעת פרסום תוצאות מרצים שדירוגם נמוך באופן קיצוני.

לעומת זאת, באוניברסיטת אריאל, האוניברסיטה הפתוחה, האקדמית תל אביב-יפו, האקדמיה למזיקה ולמחול, מכללת אשקלון ובסמינר הקיבוצים – לא מתפרסמות התוצאות כלל. במכללת בית ברל ובמכללה האקדמית נתניה מפרסמים ציונים של מרצים מצטיינים בלבד.

אופן הנגשת המידע הוא גורם משמעותי לא פחות מעצם פרסום הסקר. לעיתים אופן הפרסום מסובך, ומקשה על השוואת ו/או הבנת הנתונים שנאספו. אגודות שמוצאות את היקף הפרסום הנוכחי מספק, ראוי שיפנו כעת תשומת לב לדרכים בהן ניתן לייעל את מנגנון הפרסום כך שיהא נגיש ויעיל יותר עבור ציבור הסטודנטים.

12.4. התייחסות למרצים שאיכות הוראתם בעייתית

האקדמיה למוזיקה ומחול, מכללת אורנים והאוניברסיטה הפתוחה מציינים במפורש כי אין כל צעד כלפי מרצים שדירוגם נמוך. כאשר ישנה התייחסות לדירוג נמוך, צעדי ה"ענישה" נעים בין שיחה עם הממונה לאפשרות (ובמקרים מסוימים חובה) להשתתף בסדנה לשיפור רמת ההוראה. לא ברור עד כמה צעדים אלה אפקטיביים, במיוחד כאשר צעד הענישה הוא שיחה עם ממונה שהוא גם קולגה. האפשרות להטיל סנקציות על מרצים בעייתיים היא לא פשוטה, וקיימת בעיקר אצל מרצים חדשים שטרם קיבלו קביעות.

13. לקוויות למידה

13.1. רקע

בעידן הנוכחי יש מודעות הולכת וגוברת ללקוויות למידה שונות, ולהשפעתן המכרעת על יכולתם של בני אדם בכלל ותלמידים בפרט להביא לידי ביטוי את מלוא יכולותיהם. אופן ההערכה הנוקשה הנהוג באקדמיה עלול להוות אף מכשול משמעותי יותר עבור המתמודדים עם לקוויות למידה, ומכאן חשיבות היתר של התייחסות ללקוויות אלה במסגרת זו. לפיכך, הנתון הראשוני לפיו כל המוסדות מתוך ה-20 שהתקבל עבורם מידע מתייחסים באופן זה או אחר ללקוויות אלה מציג תמונת מצב מעודדת.

13.2. אבחונים

כל עשרים המוסדות שהשיבו מאפשרים לסטודנטים לעבור אבחון לצורך זיהוי הלקות והמלצה על דרכי ההתמודדות עמה. עם זאת, לא בכל המוסדות מקבלים את כל האבחונים, כאשר לרוב לא מקבלים אבחון בן יותר מחמש שנים. במידה ואין לסטודנט אבחון בתוקף, רוב המוסדות מצהירים כי יקבלו אבחון מכל מכון מוכר. כמו כן, לשבעה מוסדות יש מכון אבחון הנמצא בבעלותם.

13.3. מרכזי למידה

מרכזי למידה, במידה וניתנים בהם שירותים רלוונטיים, הם כלי משמעותי ליצירת שוויון הזדמנויות לסטודנטים בעלי לקוויות למידה. מתוך 19 מוסדות שסיפקו נתונים, ב-13 קיימים מרכזים כאלה. עלות השימוש בשירותי המרכז היא לרוב בחינם, כאשר 10 מתוך 12 מוסדות מספיקים את השירות הנ"ל ללא תשלום. באוניברסיטת חיפה השירות עולה 75 ₪ לסמסטר, ובמכללת אורנים 25 ₪ לסמסטר. עם זאת, נזכיר כי בשנה שעברה (תשע"ד) התקבלו תשובות שונות, שנעו בין כ-150 ₪ (באוניברסיטת בן-גוריון) ל-1200 ₪ ו-1400 ₪ (במכללת תל-חי ואוניברסיטת חיפה בהתאמה). מה שמצריך בדיקה נוספת על העניין, ובחינה של מוסדות שלא ענו על השאלה הזאת.

תחום נוסף שבו עוסקים מרכזים רבים הוא מתן סיוע גם לסטודנטים עם מוגבלויות פיזיות ונפשיות. בעשרה מוסדות המרכז מספק סיוע גם לסטודנטים עם לקוויות פיזיות, ובחמישה מוסדות המרכז מספק שירות גם לסטודנטים עם מוגבלות נפשית.

13.4. תדרוך הסגל בנושא לקויות למידה

כאמור, ללקויות למידה השפעה מכרעת על פער שנוצר או עשוי להיווצר בין יכולות הסטודנט בפועל לבין יכולתו להביאן לידי ביטוי במסגרת לימודיו האקדמיים. לפיכך, קיימת חשיבות לתדרוך את הסגל כך שידע לזהות ולסייע לסטודנטים שהוא יודע או מעריך שהם סובלים מלקויות למידה, ואף להפנותם להמשך סיוע רלוונטי במסגרת השירותים שנותן המוסד. למרות זאת, בשבעה מוסדות מציינים שתדרוך הסגל בנושאים אלה אינו מתקיים – דבר שבוודאי מקשה על זיהוי של סטודנטים הזקוקים לסיוע, קל וחומר על סיוע להם בפועל ועל הפנייתם לגורמים מתאימים. בשישה מוסדות הצהירו שמתקיימים תדרוכים בנושא, ובשישה מוסדות אחרים הצהירו כי לא מתקיימים תדרוכים בנושא. כדאי לוודא כי במוסדות בהם אכן מתקיימים תדרוכים, הם מתרחשים באופן קבוע ולא וולונטרי, וכי תשומת ליבם של המרצים אכן קשובה לנושא.

13.5. הארכת זמן במבחנים

הארכת הזמן הינה חלק אינטגרלי מהכרה בלקויות למידה, בפרט בלקויות קשב וריכוז, ותנאי בסיסי להתקיימותם של תנאי שוויון הזדמנויות בין אוכלוסיית לקויי הלמידה לאוכלוסייה הכללית. מרבית המוסדות מכלל המשיבים, 14 במספר, מציינים שהארכת הזמן לזכאים הינה 25% ממשך הבחינה וחלק מהם אף ציינו שבמקרים חריגים ניתנת הארכת זמן של עד 50%.

14. נקודות זכות בגין מעורבות חברתית

בשנים האחרונות מקדמת התאחדות הסטודנטים והסטודנטיות מתן נקודות זכות עבור מעורבות חברתית במסגרת קורסים אקדמיים. 11 מתוך 24 המוסדות שהשיבו מאפשרים לקחת חלק בתכניות מעין אלה. הפעילות מזכה את המשתתפים בה בנקודה עד ארבע נקודות זכות אקדמיות (בממוצע כ-2.5 נק"ז), עבור היקף התנדבות שנע בין 9 ל-136 שעות (בממוצע 46 שעות, החציון עומד על 56 שעות).

תחומי ההתנדבות עבורם ניתנות נקודות אקדמיות רבים ומגוונים, ומשתנים בין מוסד למוסד – אף שרובם המכריע מאפשר התנדבות רק במסגרות שאושרו בידי המוסד. מכלל המוסדות, רק שלושה מצהירים שהם מאפשרים רק פעילות הקשורה לתחום הלימודים של הסטודנטים, החלטה שיתרונות רבים בצידה (מאפשר לסטודנט לנצל יתרון יחסי) אך גם חסרונות (צמצום אופציות, חשיפה נמוכה יחסית לתחומים שונים).

15. נגישות פיזית

15.1 רקע

חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות (תיקון מס' 2), התשס"ה-2005 מחייב את הנגשתם של מקומות המיועדים לשימוש הציבור הרחב, ובכך חולל מהפכה בתחום שילוב בעלי המוגבלויות והתייחסות לצרכיהם בחברה הישראלית. עם זאת, הנגשתם של מקומות אינה מסתכמת רק בהתייחסות למכשולים פיזיים ודרכי

גישה, והתייחסות מהותית אליה מחייבת ראייה רחבה יותר. אימוץ של ראייה רחבה זו מחייבת, בין השאר, אספקה ופיתוח של עזרים טכנולוגיים תומכים לבעלי לקויות שונות, הקמת מרכזי ייעוץ וסיוע שיאפשרו פתרונות מותאמים אישית ועוד. ואולם, אף שבחלק מהמוסדות החלו לאמץ את אותה ראייה רחבה ולפעול לפיה, באחרים טרם ממלאים אחר דרישות החוק – אף שבכל המוסדות נעשו התאמות נגישות חלקיות לכל הפחות.

15.2. מרכז נגישות אקדמית

מטרת המרכזים לנגישות אקדמית היא ללוות ולסייע לסטודנטים בעלי מוגבלויות. מתוך 17 מוסדות שהשיבו, בחמישה לא קיים מרכז כזה (אוניברסיטת אריאל, אוניברסיטת חיפה, האקדמית תל אביב-יפו, מכללה טכנולוגית ב"ש וסמינר הקיבוצים). יחד עם זאת, באוניברסיטת חיפה ציינו כי ישנה רכזת לבעלי מוגבלויות. כמו כן, רק בשמונה מוסדות המרכז נותן גם שירותים לבעלי פגיעות נפשיות וקוגניטיביות (שאינן פיזיות) – תחום שיש לתת לו התייחסות שכן אף שלעיתים קרובות הקושי של בעלי פגיעות אלו אינו ניכר לעין, הרי שגם הם זקוקים לא פעם לסיוע מותאם.

15.3. עזרי נגישות

מתוך 16 מוסדות שהשיבו, רק בשניים לא קיימים עזרים טכנולוגיים לסיוע לבעלי מוגבלויות שונות (מוכרים גם כעזרי טמ"ס: טכנולוגיה מסייעת). עם זאת, ראוי לומר שכיום יש מגוון סוגים ורמות של עזרים מעין אלה וברור שבהעדר פירוט של העזרים הקיימים, איכותם וכמותם קשה ליצור השוואה רלוונטית. כמו כן, בחינת ההלימה של הפתרונות המסופקים אינה תלויה רק בהשוואה בין מוסדית, אלא בצרכים ספציפיים של מוסדות רלוונטיים – ולפיכך ראוי שמיפוי כזה יעשה ברמת המוסדות והאגודות.

כמו כן, מתוך 19 מוסדות רק 13 מציינים שיש בהם נגישות מלאה לכל חלקי המוסד באמצעות מעליות ומעלונים. עוד שישה מוסדות מציינים כי קיימת גישה חלקית, לרוב חלקי המוסד. למרות ההתאמות הנדרשות, שהקושי בהטמעתם ידוע, לא ייתכן שנגישות פיזית תהא זו שמונעת מסטודנט לממש את יכולותיו האקדמיות וללמוד בחוגים מסוימים. אף שהדבר נכון לכל מוסד, יש לראותו ביתר חומרה כאשר מדובר במוסדות מתקצבים, הנהנים מתקציבי מדינה.

15.4. התאמות מיוחדות לבעלי לקויות ראייה ושמיעה

רוב המוסדות (18 מתוך 20) מחזיקים ברשותם עזרים שונים שמטרתם לסייע ללקויי ראייה. עזרים אלה משתנים מאד בין מוסד למוסד, וביניהם משדרי FM ומערכות הגברה בכיתות, מערכות כריזה וכתבי ברייל במעליות, הגדלת מבחנים, מדפסות ברייל ועוד. רוב המוסדות (11 מתוך 15) אף מציינים שקיימים ברשותם גם עזרים ללקויי שמיעה.

כמו כן, ברוב המוסדות המקומות בקדמת הכיתה טרם סומנו במסודר ככאלה המיועדים לבעלי לקויות שמיעה וראייה. מאחר ולא תמיד מדובר בלקות בולטת לעין, הרי שגם בהנחה שיש התחשבות מצד הסטודנטים נאלץ בעל הלקות לדרוש את זכותו במקום לקבלה באופן מידי – כפי שהוא זכאי, מצב שעשוי להסב לו חוסר נוחות שעשויה אף להביא לויתור על זכות זו.

16. חוגים וספורט

ב-14 מתוך 24 מוסדות שהעבירו נתונים בנושא קיימות קבוצות ספורט שונות, רבות מהן כחלק מליגות כדוגמת אס"א (12 מתוך 24). בנוסף, מעבר לקבוצות ספורט, 20 אגודות מחזיקות רכזי ספורט מטעמן, ובשמונה מוסדות קיים רכז ספורט מטעם המוסד.

שישה מוסדות מתוך 22 מציינים שקיים מרכז ספורט ששייך למוסד, ותשעה נוספים דיווחו שלאגודה ו/או למוסד יש הסדר עם מרכזי ספורט חיצוניים המאפשר לסטודנטים ליהנות משירותיהם בהנחה משמעותית. כאשר מרכז הספורט שייך למוסד, העלות ממוצעת של מני שנתי עומדת על 778 ₪ והחציון עומד על 505 ₪.

בנוסף, בעשרה מוסדות מתוך 22 פעילויות ספורטיביות במסגרת נבחרות ו/או קורסים ייעודיים מזכה בנקודות זכות אקדמיות.

17. מלגות

17.1. מלגות מטעם האגודה

12 מתוך 21 אגודות שהשיבו בנושא ציינו שהן נותנות מלגות מטעמן, בהיקפים משתנים. המלגות מוענקות בעבור מגוון סיבות: חלק ניכר מהמלגות שמחלקות האגודות ניתן בעבור מעורבות חברתית ומנהיגות. באוניברסיטת תל אביב מעניקים מלגות עבור פיתוח יוזמות סטודנטאיליות בעבור כלל הסטודנטים, בדומה לאגודה באוניברסיטה העברית שמעניקה מלגות בעבור ניהול הפרויקטים החברתיים שלה. באוניברסיטת חיפה מחלקים מלגות עבור הצטיינות, מלגות ספורט, מלגות ייצוג אישי, ומלגות חרום. בקריית אונו, בית ברל ובמכללת אורנים האגודה מחלקת מלגות גם על בסיס סוציו-אקונומי.

12 מתוך 21 מוסדות ציינו שקיים באתרם קישור למאגר המלגות של התאחדות הסטודנטים, ואנו ממליצים כמובן שכל האגודות יעשו זאת שכן מדובר במאגר המקיף, המעודכן והמסודר ביותר של מלגות הקיים כיום, וסטודנטים רבים יכולים להיעזר בו גם אם אין להם אפשרות לקבל מלגות ישירות מהאגודות במוסד.

17.2. מלגות מטעם המוסד

כלל 23 המוסדות שהשיבו מעניקים מלגות מטעמם. ברוב המוסדות רוב המלגות ניתנות בעבור מעורבות חברתית. ב-12 מתוך 23 מוסדות האגודה מעורבת באופן מלא או חלקי בקביעת אופי וסוג הפעילויות החברתיות שבעבורן ניתנות מלגות, וב-11 מוסדות אין לה מעורבות באופן קביעת המלגות של המוסד עצמו.

18. פעילות חברתית בקמפוס

מתוך 23 מוסדות שהשיבו, רק בשבעה קיימים תאים המזוהים פוליטית עם מפלגה כלשהי. לעומת זאת, כאשר מדובר על פעילות חברתית שאינה פוליטית, כמו איכות סביבה, זכויות בעלי-חיים, להט"ב, 16 מתוך 23 מוסדות השיבו כי קיימים תאים העוסקים בכך.

19. מבנה אגודת הסטודנטים

מועצות האגודה ב-22 האגודות שהעבירו נתונים מונות בממוצע 30 נציגים (החציון עומד על 24.5). המועצה המצומצמת ביותר נמצאת בוינגייט ומונה שלושה חברים, והנרחבת ביותר במרכז הבינתחומי ומונה 100 נציגים. בממוצע, כ-45% מחברי המועצות הן נשים.

במכללת בית ברל, מכללת כנרת, האקדמיה למוזיקה ולמחול בירושלים וברופין יש הבטחת ייצוג לערבים בדרג הנבחר. בממוצע, כחמישה אחוזים מהנציגים הם ערבים.

20. תקציב ושכר

20.1. שכר עובדים

ב-21 אגודות ציינו כי מועסקים עובדים קבועים בשכר, כאשר ממוצע העובדים לאגודה הוא 20 עובדים. במקביל, ממוצע המתנדבים הקבועים לאגודה עומד על 32 מתנדבים, כאשר יש יחס הפוך בין העובדים בשכר לבין המתנדבים: ככל שיש יותר עובדים בשכר יש פחות מתנדבים קבועים לענייני האגודה. כאשר יש עובדים בתשלום, ב-12 אגודות הם מחויבים בדיווח שעות ובעשר אגודות הם אינם מחויבים לכך.

יו"ר האגדה מקבל לרוב (21 מתוך 24 משיבים) תשלום חודשי על פעילותו. בויצו חיפה היו"ר אינו מקבל שכר אך מקבל מלגת לימודים מלאה, המכללה האקדמית למשפט ולעסקים הוא מקבל תשלום שעתי של 30 ₪ לשעה, ובקמפוס אילת של אוניברסיטת בן גוריון הוא אינו מקבל תגמול כלל. כאשר התשלום הוא תשלום חודשי, התשלום הממוצע הוא 3,740 ₪, והחציוני הוא 4,000 ₪.

ב-19 אגודות מתוך 22 גם סיו"ר האגודה מקבל שכר חודשי, הנע בין 800 (האקדמיה למוזיקה ולמחול בירושלים) לבין 6,000 ₪ (באוניברסיטה העברית). באוניברסיטת תל אביב הסיו"ר מקבל שכר שעתי של 32.6 ₪, ובמכללה האדמית למשפט ולעסקים שכר שעתי של 28 ₪.

באשר לחברי הנהלה ולרכזים, כאן יש חלוקה גדולה יותר בין שכר חודשי לשכר שעתי. ב-11 אגודות, חברי הנהלה אחרים מקבלים שכר חודשי הנע בין 750 לדוברת אגודת הסטודנטים של מכללת הדסה בירושלים, לבין 7,000 ₪ שכרו של מנכ"ל אגודת הסטודנטים באוניברסיטה העברית. בחמש אגודות השכר הוא שכר שעתי, הנע בין 25 ל-32 ₪ לשעת עבודה, ושמונה אגודות דיווחו כי חברי הנהלה אחרים אינם מקבלים משכורת.

חמש אגודות דיווחו על שכר חודשי לרמ"חים, בסכומים הנעים בין 200 ₪ באקדמיה למוזיקה ל-1,000 ₪ ברופין ובאקדמית תל אביב-יפו. בשבע אגודות דיווחו על שכר שעתי הנע בין 25 ל-28 ₪ לשעה, ו-12 אגודות דיווחו כי הרמ"חים שלהן לא מקבלים משכורת. בבית ברל אמנם אין משכורת, אך רמ"חים מקבלים מהמוסד מלגה שנתית על-סך 4,000 ₪.

20.2. תקציב וחברות כלכליות

שבע מתוך 21 אגודות מפרסמות את התקציב שלהן ברשת האינטרנט. 20 אגודות סטודנטים שיתפו איתנו את התקציב שלהם. התקציב הממוצע לאגודה הוא 1,720,000 ₪, והחציון הוא 880,000 ₪ - כיוון שיש אגודות גדולות שמושכות את ממוצע התקציב כלפי מעלה.

חברות כלכליות בבעלות אגודות הסטודנטים הופכות לנפוצות. תהליך זה מאפשר לאגודות להגדיל את הפעילות ואת הרווחים למען הסטודנטים ותוך כדי למקד את פעילות האגודה עצמה בליבת הפעילות שלה – הסטודנטים. חברות כלכליות אחראיות לרוב על יום הסטודנט ועל שיווק ופעילות עסקית ממוקדת סטודנטים. ל-7 מתוך 22 אגודות יש בבעלותן חברה כלכלית: חברת בשן (אגודת הסטודנטים אוניברסיטת בר אילן), חברת יוזמה (חיפה), נ.כ.ס בע"מ (תל אביב), סקופוס (האוניברסיטה העברית), החברה הכלכלית של אגודת הסטודנטים של המרכז הבינתחומי. במכללת כנרת ציינו כי קיימת חברה שכזו, אך היא בתהליכי סגירה.

בתוך כך, 21 מתוך 22 אגודות השיבו כי הן מקיימות יום סטודנט, לעתים בשילוב אגודות אחרות, כמו ההתארגנות של האגודות השונות בירושלים ושל האגודות השונות בתל אביב. כ-2,200 סטודנטים בממוצע רכשו כרטיסים לכל יום סטודנט שכזה, כאשר בתל אביב השיבו כי הכניסה לסטודנטים שלהם הינה חינם ועל כן אין מעקב אחר מספר הסטודנטים שנכנסו. רק לשם המחשה, באוניברסיטת בן גוריון רכשו 14,300 כרטיסים, באוניברסיטה העברית כ-6,000, וברופין כ-2,000 כרטיסי סטודנט.

21. שירותי האגודה

כל 25 האגודות שהשיבו מציינות שקיים כרטיס סטודנט במוסדן, ובתשע מתוכן האגודה מנפיקה אותו. ברוב המוסדות (15 מתוך 20) אין תשלום נוסף עבור הכרטיס (לעניין זה, גם תשלום עבור הכרטיס במסגרת דמי הרווחה נחשב כ-"ללא תשלום נוסף"). במכללה טכנולוגית ב"ש וברופין, עלות הנפקת תעודת סטודנט היא 180 ו-140 ש"ח, בהתאמה.

24 מתוך 24 אגודות שהשיבו מסרו כי הן רוכשות מתנות פתיחת שנה עבור הסטודנטים, בהיקפים משתנים של בין 500 (מכללת שערי משפט) ל-13,500 יחידות (אוניברסיטת בן גוריון, אוניברסיטת תל אביב), בהתאם לגודל המוסד וצרכיו. העלות הממוצעת ליחידה היא כ-16 ש"ח, אך בפועל נעה בין 5.5 ש"ח עבור המתנה הזולה ביותר (האקדמיה למוזיקה ולמחול בירושלים) ומאמירה עד ל-30 ש"ח עבור המתנה היקרה ביותר (מכללה טכנולוגית ב"ש). המתנות עצמן הן, למשל, תיק גב, תיק ללפטופ, בקבוק, כוס תרמית, מטען נייד לפלאפון, מחברות ממותגות, דיסק און קי.

גרף 2: עלות ממוצעת של מתנת פתיחת שנה:

